

پرونده

قلمرو

یادداشت

گپ وگفت بازهرا محسنی فرد، مدیر پروژه پرسونای نوجوان

از ظرفیت نوجوان باید استفاده کرد

در جهانی زیست می‌کنیم که در آن برچسب زدن بسیار راحت شده و این برچسب زدن‌ها به یک نسل به وسیله فضای مجازی افزایش چشمگیری داشته، در این شلوغی اتفاق‌ها که هر چند وقت یکبار نسل زد یا همان دهه هشتادی‌ها یک برچسب عجیبی از برخی افراد مختلفی می‌خورند. به همین بهانه سراغ زهرا محسنی فرد، مدیر پروژه پرسونای یکی از موسسات پژوهشی نوجوان رفته‌ایم تا درباره نوجوان‌ها و پروژه پرسونای نوجوان، بیشتر بدانیم.

امیرحسین علی‌نیافرد

نوجوانه

از کجا و چطور فکر و دغدغه پرسونای نوجوان در شما آغاز شد؟

من در رشته آسیب‌های اجتماعی در حال دکتری گرفتن و علاقه‌مند به مسائل اجتماعی در ایران بودم و از آنجا که بسیاری از سوزها در علوم اجتماعی و علوم انسانی بی‌صدا هستند؛ برای من نیز مسأله نوجوان و نوجوانی مهم بود.

آقای حسین حق پناه، به من پیشنهاد مدیریت پروژه پژوهشی پرسونای نوجوان را در مؤسسه‌ای پژوهشی دادند و آن پیشنهاد را قبول کردم و در نهایت به همین صورت وارد این حوزه و پروژه پرسونای نوجوان شدم.

نوجوانان امروز چه ویژگی‌های روان‌شناختی و اجتماعی دارند

که باید در طراحی پرسونای آنها مد نظر قرار گیرد؟

خیلی بیشتر از آن‌که ویژگی‌های روان‌شناختی در این پروژه مدنظر باشد، ویژگی‌های اجتماعی پرسونای نوجوان ایرانی هدف من بود. در ابتدا تصور ما این بود که این موضوع نیز در این روزها روان‌شناسی زده است و الان باید بگویم خیلی از مسائل نوجوان تغییر پیدا کرده به موارد روان‌شناختی فردی. در نتیجه تلاش بر این بود که تأثیرات مؤلفه‌های اجتماعی در نوجوانان بیشتر دیده شود.

در پاسخ به این سؤال، می‌توانم بگویم که با توجه به تنوع نوجوانان، پاسخ‌های متفاوتی نیز وجود دارد. درواقع با در نظر گرفتن انواع تجربه نوجوانی می‌شود جواب‌های متفاوتی را بیان کرد اما بعضی مسائل مثل نمایشی شدن جهان و غلبه گفتار و رفتارهای جنسی و نوعی از ملال‌گریزی در نوجوان و دیگر موارد جزو مسائل مشترک است.

چگونه تفاوت‌های فردی، مانند علایق، شخصیت‌ها و پیشینه‌های فرهنگی، بر خلق پرسونای نوجوان تأثیر می‌گذارد؟

پاسخ به این سؤال می‌تواند همان پژوهشی باشد که ما انجام داده‌ایم و خیلی ساده نمی‌شود از کنار آن گذشت یا من نمی‌توانم در قالب چند خط آن را توضیح دهم که این اتفاق چگونه رخ می‌دهد و خود سؤال بسیار مهم است.

به نظرم هر شخصی که در حال فعالیت در حوزه نوجوان و فضای تربیتی آن است؛ باید این سؤال را از خود پرسد و از جواب آن آگاهی داشته باشد. منتها مسأله همین است که نوع برخورد نوجوان با مناسک دینی، طبقه، قومی، جنسیتش و رابطه با خانواده‌اش چه تأثیری روی او می‌گذارد و باید گفت که تمام این موارد تأثیرگذار هستند و انواع پرسونای نوجوان را می‌سازند.

نقش فناوری و شبکه‌های اجتماعی در شکل‌دهی به شخصیت و سبک زندگی نوجوانان چیست؟

این هم مسأله بسیار مهمی است. در حال حاضر فناوری یکی از موارد مهمی است که روی نوجوان و شخصیت آن تأثیر می‌گذارد. این قضیه مسأله نوجوانی را پیچیده‌تر کرده برای خود نوجوان و افرادی که با آنها در ارتباط هستند. فناوری فضای مجازی می‌توان گفت که تا به اندازه‌ای سرعتی به این موضوعات بخشیده و این سرعت می‌تواند هم خطراتی و هم فضایی مناسب را برای نوجوان به همراه داشته باشد.

به هر حال این موضوعات غیرقابل‌گریز هستند و ما باید مواظب آسیب‌های آن باشیم و از ظرفیت‌های آن استفاده کرد.

آیا شبکه‌های اجتماعی امروزه بیشتر از پدر و مادرها نقش تربیتی دارند؟

همچنان باید بگویم که هیچ چیز به اندازه خانواده در شکل‌گیری تربیت نوجوان و یک فرد تأثیرگذار نیست. درحالی‌که این تصور می‌شود که شبکه‌های اجتماعی

بیشترین تأثیر را روی تربیت می‌گذارند؛ ولی بخش قابل‌توجهی از پژوهش‌ها نشان می‌دهد که عمده الگوهای رفتاری نوجوان در مقابل با خانواده خود شکل می‌گیرد. به هیچ‌وجه نمی‌شود نقش رسانه و شبکه‌های اجتماعی و نقش نهادی مثل آموزش و پرورش را نادیده گرفت اما هیچ چیز نقشش پررنگ‌تر از خانواده نیست.

آیا می‌توان گفت که نوجوانان در مناطق مختلف جغرافیایی

پرسونای متفاوتی دارند؟ اگر بله، این تفاوت‌ها چگونه باید در نظر گرفته شود؟

کاملاً درست، نوجوانان با توجه به موقعیت‌های جغرافیایی خود انواعی از پرسوناها را دارند اما نوعی از پرسوناها مشترک و مشابه، بین آنها وجود دارد. کاری که ما باید انجام دهیم در نظر گرفتن تفاوت‌ها و عبور از نسخه‌های واحد و پیچیدن یک دستورالعمل برای آنهاست.

امروزه پدر و مادرها آیا از پرسونا، اطلاعات خاصی دارن و آیا دانستن این اطلاعات ضروری است؟

راستش من فکر می‌کنم یکی از مهم‌ترین مسائلی که ما الان داریم، پدر و مادرها و کلیه عواملی که با نوجوان در ارتباط هستند؛ الزاما اطلاعات خوب و ضروری درباره ارتباط با نوجوان را ندارند و این موضوع کار را دشوار می‌کند. برای مثال از مسائل بیولوژیکی نوجوان خبر ندارند و نوجوان برای همین مورد اصلا نمی‌تواند در همه ابعاد حساب شده عمل کند.

باید این موضوع را همه بدانند که مغز نوجوان در حال تجربه رشد است و تا ۲۳ و ۲۴ سالگی آن قسمت مربوط به ارزیابی و قضاوت مغز نوجوان کامل نمی‌شود.

در نتیجه ما خیلی وقت‌ها رفتاری که در نوجوان طبیعی است را برچسب غیرطبیعی بودن به آن می‌زنیم.

بسیار ضروری است که والدین و معلم نوجوان‌ها آگاه باشند از مسائل این نسل.

آیا پرسونای نسل‌های مختلف در نوجوانی با هم تفاوت دارند؟

حتما تفاوت‌هایی دارند اما این تفاوت‌ها به معنی شکاف نسلی نیستند. ما معتقدیم مؤلفه‌های اجتماعی بر زندگی نوجوان تأثیرگذار هستند و این مؤلفه‌ها در گذر زمان همزمان با تجربه نوجوان تغییر می‌کند. به هیچ‌وجه به این شکل نیست که همدلی و فهم و درک را از دسترس خارج کند.

دوست دارید در نهایت در پروژه پرسونای نوجوان به کدام نقطه برسید؟

چند مورد وجود دارد که من خیلی دوست دارم، ما باید از این موضوع عبور کنیم که با نوع خاص یا استاندارد از نوجوانی مواجه هستیم و نباید برچسب بد بودن به آنها بزنیم. ما باید بپذیریم که در زندگی با انواع مختلفی از نوجوان‌ها در زندگی روبه‌رو هستیم.

نکته بعدی که برای من بسیار مهم است پیدا کردن راهی برای لحاظ کردن این تفاوت‌ها در سیاست‌گذاری فرهنگی، اجتماعی و سیاسی که بسیار کار دشواری است. مسأله بعدی، ما باید مشروعیت روایت از خود را به نوجوان بازگردانیم و بگویم نوجوان در تمام ابعادش می‌تواند از خود صحبت کند و مشکلات و آرزوهایش را بیان کند.

در آخرین که فکر می‌کنم در این پروژه پرسونای نوجوان، آدم‌ها به این درجه برسند که دوران نوجوانی یک بحران نیست که موضوعات آن را بزرگ کنند، بلکه ای کاش به این حد برسیم که نوجوان‌ها را یک ظرفیت ببینیم برای کمک گرفتن جهت حل مشکلات و مدیریت مسائل شهری. در نهایت به یاد بیاریم که زمانی نوجوان‌ها در روزگار بحرانی کشورمان به کمک این وطن آمدند.

نوجوانان یک شهر یا منطقه آیا می‌توانند از پرسونای مشترکی بهره ببرند؟

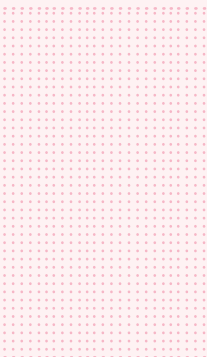
به نظرم جهان تکنولوژی و فضای رسانه، این مشترکات و شباهت‌ها را افزایش داده است.

در نهایت آیا پرسونای یک شخص می‌تواند قابل تغییر باشد

و تغییر چشمگیری صورت بگیرد؟

بسیاری از پرسوناها در گذر زمان تغییر می‌کنند و به یک شکل باقی نمی‌مانند، در کل می‌توان گفت دوره نوجوانی، زمان تغییر هاست. فقط این نکته خیلی مهم است که یک سیاست‌گذار یا یک معلم در هر سطح، نخواهد در نوجوان خود تغییر ایجاد کند.

یک مادر در ابتدا باید نوجوان خود و ویژگی‌های او را بپذیرد و بعد از پذیرفتن به فکر تغییر نوجوان خود باشد.

به هیچ‌وجه نمی‌شود

نقش رسانه و

شبکه‌های اجتماعی

و نقش نهادی مثل

آموزش و پرورش را

نادیده گرفت اما هیچ

چیز نقشش پررنگ‌تر از

خانواده نیست